

ACC. N:R. 5896

Landskap: Småland Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
Härad: Kinnevald Adress: Ålvösta
Socken: Vedeaslov Berättat av: Aug. Löfgren, Johanna Pe-
tersson, Elma Lönnson
Uppteckningsår: 1939 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Om bortbytning, skyddsmedel etc. s. 1-4, 12, 13

Bortbytningsrägen "Om en julfiska, den vira ja staka
och äta ragg" (om i degträgel) s. 5-8

Præglagen bnd (bortbyta trollbann), sägen:
"Jeh gif mig en stumpsband utur din milda hand" s. 9-11

Udda bakugnen och säna barnet på grisslan s. 11-12

Lågnen "Hur djävulen kom in i världen" s. 14

(Lvan på frägelista Uena K 26)

14 sid.

Skriv endast på denna sida!

Landskap:

Småland

Upptecknat av

Mikael Karlsson

Härad:

Kinnared

Adress:

Jönköping. I Alvesta

Socken:

Kilresläv

Berättat av:

Og. Sjögren

Uppteckningsår:

1939

Född år

1864 i Kilresläv

Bartbytingen

I äldre tider bröde man fallet och fast att brallen kunde byta bart sina augur mot människornas. Ett dylikt barn benämndes i bygden för bartbyting. I vissa fall ären läkarkalle, en benämning som annars i vanliga fall brukade tillämpas på barn som vara inorkordade i någon familj. Vanligtvis var det brallpåringen gjälar som kom, ibland i synligt mått, brades det, och bytte ut barnen. Den hade de sett eget barn med sig.

ACC. N.R. 5896

Landskap: Småland

Upptecknat av: J. K. Carlsson

Härad: Kinnared

Adress: Järnåggsg. 2, Alvesta

Socken: Adelslöv

Berättat av: Aug. Sjögren

Uppteckningsår: 1939

Född år: 1869 i Adelslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

kan lade detta snabbt i ryggen och tag
 det kristna barnet med sig. För att
 förebygga dylik bortflyktning finge
 människorna vid dessa visor för rättyg-
 hetätgårdar. I detta fall fick bädestä-
 let vara med liksom vid mycket an-
 nat. En säll eller en knive un-
 der barnets kudde lunnade ett gott
 steg, liksom var det bra att ha
 en knivspets instycken över första-
 ge- och påskdören. Ett annat me-
 del var att under barnets kudde
 lägga ett psalmbakblad, ty på
 Herrens Jesu Kristi ord sådde inte

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

5896

3

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Nilsen Karlsson

Härad:

Kinnared

Adress:

Fruåggsg. 2, Alvesta

Socken:

Fedeslöv

Berättat av:

Aug. Högren

Uppteckningsår:

1939

Född år:

1869 Fedeslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

krollen på. Ett gatt medel att
 skydda barnen från krollen var
 att varje kväll sitta på ute
 på gårdsplassen framför förstuga-
 och köksdörren. Det berättas om
 en kvinna i Fedeslöv, som följt
 barn, vilket hon fruktade att
 krollen skulle byta till sig. Hon
 hade barnet i gänt i sängen om
 nätterna och för att hålla krollen borta
 hade hon psalmboken under ku-
 nnsgränsen. Det visade sig att krollen
 var närgående om följade sin makt
 över barnet, men en morgon, när

Skriv endast på denna sida!

4

ACC. N:R. 5896

Landskap: Småland Upptecknat av: Mikula Karlsson
Härad: Tinnaredd Adress: Jernväg 21 Alvesta
Socken: Tollerlöf Berättat av: Aug. Sægren
Uppteckningsår: 1934 Född år: 1864 Tollerlöf

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

berinnan vaknade hade han ett stort blåmärke på halsen. Det såg ut som om någon hade gripit med kraftige händer om halsen och försökt att strypa honom. Han blev förstod att det var beallmannen som i vredesmod önskar att inte komma åt barnet till föregat moderns dessa blåmärken.

Ordet byting finnes ännu i språket eller rättare sagt i Bergdens dialekt. Det användes ofta som ett lindrigare ställord till barn. E. Ja snäll du lille byting, en-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5896

Landskap: *Småland*Upptecknat av: *Ukela Karlsson*Härad: *Tinnervald*Adress: *Jönvägg 2, Alvesta*Socken: *Spadeslätt*Berättat av: *Olaf Jägersen*Uppteckningsår: *1739*Född år: *1864*

Annars ska du få klätt. Men ordet
kan även användas som smeknamn
för barn. Ex. Da ä i alle fall en li-
ten rar bytting.

Det var inte alltid så lätt att
utbröna karubida egna barnet blivit
barlagt mat en brallunge eller ej.
Trallen lagade nämligen så att
att den blev precis likadana som
egna barnet. Ibland kunde det hän-
da att trallen lade sitt barn bred-
vid ett människabarn i dess vag-
ga. Sedan var det omöjligt att
avgöra vilket av barnen som var

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skriv endast på denna sida!

6

ACC. N:R. 5896.

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Nikodem Karlsson*
Härad: *Kinnared* Adress: *Jönköping 2, Alousta*
Socken: *Indesläv* Berättat av: *Aug. Sjögren*
Uppteckningsår: *1939* Född år: *1864 Indesläv.*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

av kristet blod eller vem som var pått
vengen. Ordnämndens Sjögren berättar
att man trodde, att man inte kunde
de uträna vilket som var egna
barnet förän både vara så stora
att de kunde förstå en hel del. De
de de bara blivit så stora sågik
det bra. Då lade man en arm i
ett degbröd och ställde detta fram
för barnen. Det egna barnet bör-
jade så att gråta i förskräckelse
med brallungen blev stormförjust
ty hon ville äta upp armen.

Johanna Johansson född: Peters-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5896

Landskap: *Sonäland* Upptecknat av: *Pinnona Karlsson*
 Härad: *Pinnaswald* Adress: *Järnveg. 2, Allaste*
 Socken: *Söderlöv* Berättat av: *Johanna Petersson*
 Uppteckningsår: *1939* Född år: *1892* i *Söderlöv*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1892, berättas att hennes förbrä-
 de berättar, att man på ett ställe i
 socknen fått en trallunge till sin
 egen. För ett utbrändt vett som var
 trallungen, visade man därför en
 arm för barnen. Trallungen blev vid
 åsynen av den samma stormförtjust
 och utropade: O en pilifnas, den
 vill jag stetas och äta opp. Då tog
 barnen på stället under bröstet
 och matade ungen med värden och
 sade: Ja ska mig gjel pilifnas
 dej ska du få si. Och så öppna-
 de han värden och gav ungen en

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5896

Landskap: Småland
 Härad: Finneboald
 Socken: Kideslöv
 Uppteckningsår: 1739

Upptecknat av: Mikael Karlsson
 Adress: Järnvägsg. 11, Alster
 Berättat av: Johans Eriksson
 Född år: 1849 i Kideslöv

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

su knufft så att han for ut på gården.
 Där mötte han en krallgumma, som
 kom i flygande fläng och tog hand om
 sitt barn. Men när han var i par-
 tet sågade han till huskon som
 stod i dörren, att han inte hade
 tänkt att hämta unga fören om-
 na var fullväxt och skulle stå brud.

Det fönn sålunda de som brad-
 de att de som blev begagna ofta
 bars barn av brallen i all synner-
 het som det ofta kunde att unga
 kvinnor blev begagna just
 som de skulle stå brud. I Kalas-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5896

Landskap: Småland
 Härad: Kinnared
 Socken: Tideslöv
 Uppteckningsår: 1839

Upptecknat af: Mikula Karlsson
 Adress: Jönköping, El. Blacstr.
 Berättat af: Johanna Petersson
 Född år: 1892, Tideslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sick blev en gång en ung brud best-
 rövad av krallen, när hon var på väg
 mot bröllopsakten i församlingen Kyr-
 ka.

Ellna Svensson född i Tideslöv
 1890, berättar att hon i sin barn-
 dom hörde berättas om en sågen
 som handlade om en ung flicka, som
 blev av krallen bestrodd på bröl-
 lopsdagen. Man trodde emellertid att
 flickan var en bestörtning och att
 krallen sålunda i detta fall tagit
 sitt barn igen. Enligt sägnen lång-
 tade emellertid bruden tillbaka

Ellna Svensson
berättar:

Skriv endast på denna sida!

5896

10

ACC. N:R.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Mikael Karlsson

Härad: Kinnsevad

Adress: Järnvägg 21, Blacsta

Socken: Småland

Berättat av: Elsa Svensson

Uppteckningsår: 1739

Född år: 1840 i Pödeclöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Jag såg brudgummen och varje julafton
kom han till hans hem. Han kunde
dock emellertid inte återläsa henne.
Efter haad glömdes han henne, och
föde sig med fästman och beredde
sig att gifta sig på nytt. Bröllops-
dagen infann emellertid sig hans
färra brud i bröllopsgården. Han stäl-
de sig då fram för brudgummen och
bad: *Ack gif mig ett strumpband
på din milda hand
på det att jag må bliva
läst av bröllets kärda
band.*

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5896

Landskap: Småland

Upptecknat av: Vilhelm Karlsson

Härad: Kinnared

Adress: Järnågg, 2, Alarsta

Socken: Inderslöv

Berättat av: Elsa Svensson

Uppteckningsår: 1939

Född år: 1890

i Inderslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Braden nummer två hindrade emellertid bradgummen att utföra ifrågasättande befrislsegrining och den andra fick återvända till braden. Det nya äktenskapet blev emellertid olyckligt och efter en tid så blev han vansinnig. Det ska va redit sanningen slutar Elsa sin berättelse.

Hon berättar även om ett bra sätt att utbräna om det är en brallunge man fått i vagnen istället för sitt eget barn. Man eldar upp en ordentlig brasa i

Skriv endast på denna sida!

5896

12

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av: Pihlström Karlsson
 Härad: Pinnasö Adress: Järnåggsg. 81, Klaraströ
 Socken: Häreslöv Berättat av: Elva Svensson
 Uppteckningsår: 1939 Född år: 1870 Häreslöv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

bakagen och när man föll den rik-
 tigt glädhet, så tog man fram griss-
 lan och satte bernt på skum och
 löpsade att man skulle kasta in
 ingen i ryggen. Det var så att
 det var en brallunge som brallpar-
 kan i flygande fläng och tog hand
 om sitt barn. Det var så att ingen
 brallpacka kom då var det en egen
 barn, det kunde man vara säker på.
 Brallpackan hade alltid människans
 barn med sig när han kom. Den gjorde
 hastigt sitt arbete och försvann.
 För att skydda barnen för bral-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5896

Landskap: Småland Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Alveta
 Socken: Vederslövs Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1939 Född år _____ i _____

14.
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Hur djävulen kom in i arken.
 Beskrifvande Edes förfrågan
 om huruvidt en sågen "Huru
 djävulen kom in i arken" för
 jag meddela att inte denna
 finnes eller är känd i orten.
 Ett flertal äldre personer
 har tillfrågats men ingen har
 kort talat om den.

Skriv endast på denna sida!